

**Intervju med
våra svenska
deckarförfattare**

Återutgivning av text från 1921

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Intervju med
svenska deckarförfattarna.
Återutgivning av text från 1921

av Marfa

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-640-2

Copyright © 2020 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I dag finns det så många svenska deckarförfattare att det knappt går att hålla koll på alla. Men i början av 1900-talet gick dem att räkna på ena handens fingrar.

I den här e-boken får du läsa intervjuer med de tre främsta svenska deckarförfattarna år 1921: S. A. Duse, Julius Regis och Axel Klinckowström.

Texterna handlar framför allt om hur författarna arbetar och varifrån de får sina idéer.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1921 i tidningen »Dagens Nyheter» med titeln »Sherlock Holmes på svenska spår. Våra svenska detektivförfattare berätta».

Texten publicerades under signaturen "Marfa", som användes av författaren Elsa Jonason (1889–1925).

Eftersom den här texten skrevs i början på 1900-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Våra svenska detektivförfattare berätta

Den här texten publicerades ursprungligen år 1921 i tidningen »Dagens Nyheter» med titeln »Sherlock Holmes på svenska spår. Våra svenska detektivförfattare berätta». Texten publicerades under signaturen "Marfa", som användes av författaren Elsa Jonason (1889–1925).

Våra inhemska detektivförfattare berätta om sitt arbete. — Detektivgenren är lika förnämlig som någon annan, säger baron Axel Klinckowström, — Problemställningen det viktigaste, anser major Duse. Julius Regis förbereder en bok om de internationella förbrytarnas metoder efter kriget.

— Att skriva detektivromaner är det roligaste jag vet, förklarar vår allra nyaste författare inom denna bransch, baron Axel Klinckowström.

Men det är inte många av våra skrivkunniga herrar och damer som dela hans entusiasm för denna sysselsättning. Vår inhemska detektivlitteratur räknar ett relativt fåtal, och våra detektivförfattare äro inte heller många till antalet. Nu är det visserligen inte kvantiteten som gör det i ett fall som detta, och vi ha allt skäl att vara belåtna

med dem vi ha. Conan Doyle har visat att detektivberättelsen kan bli litteratur och Nick Carter att genren kan dras ned ungefär hur djupt som helst. Våra svenska detektivhistorieskrivare ha beslutsamt gått i Conan Doyles spår.

Till antalet äro de väl egentligen endast tre: major S. A. Duse, baron Axel Klinckowström och Julius Regis, men utom baron Klinckowström, som först nyligen förlagt sitt författarskap till detta område, ha de en ganska imponerande produktion bakom sig. Dock måste man till deras pris säga att de inte låtit sig förledas till massfabrikation i stil med den som utövas t. ex. av deras norska kolleger, Stein Riverton och Övre Richter Frich.

När Dagens Nyheter vänder sig till dessa författare för att höra hur det kom sig att de valde just denna genre, ha vi hedrat den som hedras bör och först vänt oss till den som är äldst inom branschen, major S. A. Duse, Stilettkäppens och Det nattliga äventyrets författare.

— Redan som pojke, berättar major Duse, var jag i nästan ännu högre grad än pojkar i allmänhet intresserad av äventyrlitteratur och att göra upp och lösa problemställningar. Allt som berörde detta område, såväl i livet som i litteraturen, tillvann sig mitt varma och obetingade intresse. Naturligtvis har jag under hela mitt liv sysslat med skrивerier av olika slag, men vad som på allvar satte pennan i min hand var Sydpolsexpeditionen 1901—1904. Efter hemkomsten från densamma skrev jag Bland pingviner och sälar, och då den blev en framgång, fick jag mod att ge ut ännu ett arbete, skådespelet "Skeppsbrottet", vilket för övrigt skall filmas i sommar med fru Brunius i huvudrollen. Uppmuntrad av det erkännande som kom mig till del i form av såväl ros som ris, gav jag ut ännu ett skådespel samt

en samling noveller, och 1913 tog jag fram ett gammalt manuskript, som jag skrivit redan före Sydpolsexpeditionen, och erbjöd det åt Gebers förlag, som genast antog det. Det var Stilettkappen, den första milstolpen på min bana som detektivförfattare. Jag hade dock inte riktigt klart för mig att detta hädanefter skulle komma att bli min musik, och skrev ytterligare ett skådespel och en novellsamling, men sedan fick mig privatdetektiven Leo Carrington i sina klor och jag har förblivit skildraren av hans underbara äventyr.

Säga hur jag skriver en detektivroman, det kan jag knappast. Jag börjar oftast med en idé jag får, någon detalj, kring vilken jag sedan bygger problemet, nystar upp händelserna, så att säga. När jag skriver ett kapitel vet jag aldrig vilken dess slutgiltiga plats i boken blir. Det första kapitlet jag skrev av Stilettkappen blev bokens elfte, och det första kapitlet skrev jag allra sist.

Men en oeftergivlig princip när man skriver en detektivroman anser jag vara att man gör upp en verklig problemställning, en komplot, som är så pass listigt hopfundad att läsaren inte vet hur alltsammans skall gå innan han läst halva boken. Den skickligt uttänkta problemställningen, vilkens lösning blir det centrala intresset vid läsandet av boken, är just detektivberättelsens särmärke, och min strävan är att aldrig låta den övergå i den rena äventyrsromanen. Annars smälta dessa båda gärna ihop med varandra. Varje sort för sig, det är min princip. Problemet måste finnas, det får inte tappas bort i äventyrens rasande fart. Och det allra bästa är naturligtvis när berättelsens röda tråd kan nystas ihop så fint att härvan inte redes ut för läsaren förrän på någon av de allra sista sidorna.

De typer och personer som agera i mina romaner äro helt och hållet min egen fabrikation. Jag tar aldrig, så att säga, "levande fö-

rebilder”; fast jag naturligtvis strävar efter att göra mina personer så levande och naturliga som möjligt. Däremot ge mig tidningarnas smånotiser och någon gång även deras rättegångsreferat stoff till detaljer och detaljskildringar; liksom de ibland ge mig idéer till mina korta detektivberättelser. Jag förser nämligen en mängd landsortstidningar med dylik förströelse litteratur.

Men major Duse inte bara skriver oerhört mycket, han läser även ofantligt mycket, och som han är en verklig trollkonstnär ett få tiden att räcka till målar han även, och dessutom har han sin fulla tjänstgöring som major på Svea artilleri. Och för att hinna med allt detta, är han i arbete varje dag före kl. 5 om morgnarna. Han arbetar då till tjänstgöringstid på sina detektivromaner, som förskaffat honom epitetet ”den svenska Conan Doyle”, i sitt vackra och välförsedde bibliotek, bland vars 4,000 band man bl. a. finner en ganska fullständig samling av svensk och utländsk detektivlitteratur samt en utomordentligt välförsedd kollektion böcker rörande den vetenskapliga sidan av saken, tjocka band med kriminalpsykologi, toxikologi, monografier över kända brottslingar med utförliga redogörelser över alla deras förbrytelser, m. m.

— Det där är så förfärligt otäcka böcker, förklarade fru Duse, så jag begriper inte hur någon människa frivilligt kan gripa sig an mod att läsa dem. Jag tyckte en gång att det var min plikt som god maka att intressera mig litet för det som så upptog min mans tid och krafter. Därför tog jag ner en av de där böckerna, och det första jag fick syn på var en illustration som höll på att göra mig hysterisk på fläcken. Usch, jag bara drömde om mord och knivstyng en lång tid efteråt!

För resten, tillade hon leende, så är det väl nästan tragiskt att tänka sig att jag inte alls tycker om detektivberättelser! Naturligtvis

läser jag vad min man skriver, men gör jag honom någon gång till viljes och försöker knoga igenom någon annan detektivroman, ”för att jämföra”, så somnar jag ofelbart.

Major Duse har även nu en detektivroman under arbete, *Man-
nen med klumpfoten*, vilket ju låter mycket lovande. Den kommer ut någon gång på höstsidan.

Detektiv- och äventyrsgenren är både förnämlig och krävande, anser baron Klinckowström.

Det är redan förut omtalat att baron Axel Klinckowström anser att detektiv- och äventyrsförfattarskapet är bland det roligaste som hänt honom.

— Jag har i hela mitt liv haft en mycket stor faible för denna genre, berättar han, alltifrån *Odysséen*, som jag anser vara världslitteraturens första äventyrsromanen och fortfarande en av dess främsta, över *Rabelais’ romaner* och *Don Quixote av La Mancha* till *Conan Doyles* och min vän major Duses detektivhistorier. Och att jag inte långt förut försökt mig på genren beror därpå att jag alltid haft så stor vördnad för densamma att jag inte vågat. Jag har aldrig vågat hoppas att jag hade tillräckligt skapande fantasi och fabuleringsförmåga och tillräcklig stilistisk smidighet för att skriva en god detektiv- och äventyrsroman! Det är verkligen sant!

Vad som för mig bröt isen var boken om min humoristiska vän

Gösta Patrik Hamilton, som skrevs till förmån för Anna Norriefonden. Där var det ju fråga om att samla en mängd anekdoter, vilka nästan blivit en mytbildning kring en centralfigur, och när man sade mig att jag lycklats med detta, så tänkte jag: ”Varför inte bli ännu djärvare och försöka hitta på händelserna själv?” Och då jag just från synnerligen trovärdigt håll fått höra om undansmugglade ryska kronjuveler kom min första bok, *Den hemlighetsfulla fotbollen*, att handla just om sådana ting.

Baron Klinckowströms föregående arbeten ha, som bekant, rört sig inom helt andra ämnessfärer. Hans med Svenska akademiens stora guldmedalj belönade arbete är ett skådespel om Olof Trätälja; vidare har han, som den väldiga Nimrod han är, skildrat jakten på lika vacker och ståtlig prosa som vers, och dessutom har han givit ut flera reseskildringar, mera läsvärda än de flesta av detta slag tack vare författarens helt enkelt fenomenalt stora och gedigna kunskaper och hans levande stil, där humorn alltid skymtar fram. Men han anser inte att han tagit något steg nedåt då han nu valt äventyrs- och detektivromanen till sitt gebit.

— Jag anser denna genre ingalunda lägre än någon annan, förklarade han med övertygelse. Den fordrar av sin författare lika stor människokänedom och psykologisk intuition som t. ex. den vanliga romanen, och den fordrar stora kunskaper i fråga om främmande länder och folk och deras liv och karaktär, historia, matematik, kemi, ja, jag vet inte vilken vetenskap i vilken en detektivförfattare inte har gott av att vara hemma.

Hur mina böcker komma till kan jag knappast säga. Man beslutar sig för att låta ett visst antal huvudpersoner vara med, och har man bara dem klara för sig, hända de sedan av sig själva, tycker jag. När det

gäller att skildra mina personer arbetar jag så ofta jag kan efter levande modell — det är för författaren alldeles som för målaren det enda sättet att på längden hålla upp kontakten med livet. En hel del av de uppträdande, i all synnerhet bifigurerna, äro nog också porträtt, så t. ex. greve Parcifal, artisten Le Clou, d:r Grillberg o. s. v., andra, som Olga Radeck eller rödgardisten Huuhkaja, äro rena fantasigestalter, andra slutligen äro si så där litet mitt emellan, som t. ex. lilla Tutte Vindelerona i första kapitlet av Giftskatten: själva personen är en ren fantasifigur, men yttrandena som läggas i hans mun en syntes av vad som vid skilda tillfällen verkligen sagts av ett antal med den fritt skapade fantasifiguren politiskt liktänkande personer.

Dessa personer, tecknade efter levande modell, äro också för den initierade mycket lätt igenkännliga. Så är det t. ex. tydligt att författaren vid skildrandet av baron Fabian Klevenhüilers yttre skisserat upp ett väl träffat självporträtt, och i d:r Grillberg torde man utan svårighet känna igen en av Stockholmspressens mest kända ledarskribenter.

Men ofta nog, fortsatte baron Klinckowström, ha däremot personer på vilka jag i verkligheten ej offrat en tanke inbillat sig vara skottavlan mot vilken pilen avfyrats: ”mången sig vara tror en äkta spanjor, som är aldrig ett tecken, nej, aldrig ett tecken spanjor” — — —

I hans liksom i major Duses böcker återfinner man det moderna Stockholm och såväl i Den hemlighetsfulla fotbollen som i Giftskatten finnas skildringar från specifikt stockholmska institutioner, såsom sällskapet Idun och klubben Stora sällskapet, av även för eftervärlden stort intresse.

Julius Regis, en skicklig och fantasifull detektivförfattare.

Julius Regis har med ett enda undantag endast skrivit detektiv- och äventyrlitteratur, hittills åtminstone.

— Jag har alltifrån min tidigaste barndom haft oerhört stor lust att fabulera, och som liten pojke gjorde jag detaljerade fiktioner, som fyllde, hela tillvaron, När jag var 12 à 14 år började jag sätta dem på papper, och det första jag fick tryckt stod i Johan Nordlings ungdomstidning Kamraten, där säkert många av de svenska författarna debuterat.

Hur han skriver en detektivroman kan hr Regis, lika litet som någon av de andra Dagens Nyheter för detta ändamål intervjuat, nöjaktigt förklara. Han får en idé som utvecklar sig allt mer och mer, och efter månaders tankearbete har han boken klar — i huvudet. Så skrives den, och undergår naturligtvis en del förändringar under denna procedur, men aldrig i huvudsak, endast i detaljer.

Idéen till Blå spåret, hr Regis' debutarbete, fick han genom en detektivberättelse som han skrev för Bonniers månadshäften. Till denna konstruerade han en chifferskrift i sicksacklinjer, som han skrev med en blåpenna, och detta gav honom idén.

Många uppslag hämtar hr Regis ur pressen, så t. ex. gav honom en liten tidningsnotis, om en av sultan Abdul Hamids spioner idén till boken Dalter Cray från Paris. Och nu håller han på med en bok som skall heta Vargflocken, i vilken han skildrar förbrytarnas metoder efter kriget. De äro nämligen helt annorlunda nu än före 1914.

Till denna bok, liksom till *Vägen till Iblis*, har han företagit mycket grundliga förstudier.

För hr Regis är filmen ett utmärkt studiematerial, som ger honom stoff till miljöskildringar mycket bättre än alla reseskildringar.

Hr Regis, som över huvud taget är mycket intresserad av film, har även givit ut den utomordentligt läsvärda och roliga *Filmens roman* samt en tid verkat som filmrecensent i *Filmjournalen*.

Marja.

Viktiga ord och personer

Brunius, Pauline.

[1881–1954] Svensk skådespelerska och teaterchef. Började karriären med balett men satsade på teater. Hon var under många år Sveriges mest kända skådespelerska och framträdde framför allt på Svenska teatern och Oscarsteatern. År 1938 utsågs hon till den första kvinnliga chefen för Dramaten.

Doyle, Arthur Conan.

[1859–1930] Brittisk läkare och författare. Doyle skapade en av historiens mest kända privatdetektiver; Sherlock Holmes. Han skrev fyra romaner och 56 noveller om Sherlock och hans kollega doktor Watson.

Duse, Samuel August.

[1873–1933] Svensk militär, konstnär och författare. Duse avslutade sin militära karriär som major år 1917. Duse deltog i den första svenska expeditionen till Antarktis. Han var en av de allra första svenska deckarförfattarna och skrev en hel bokserie om privatdetektiven Leo Carrington.

Frich, Øvre Richter.

[1872–1945] Norsk journalist och författare. Började karriären som redaktör på bland annat "Aftenposten" och "Verdens Gang". Han var under många år den mest lästa äventyrsförfattaren i Norge. Richter var framför allt känd för sina 21 böcker om den brottsbekämpande kirurgen Jonas Fjeld.

Hamid, Abdul.

[1842–1918] Sultan i Osmanska riket från 1876 tills han avsattes 1909. Genomförde många reformer inom både byråkrati, utbildning, jordbruk och handel. Han byggde också ut järnvägsnätet. Hans namn skrivs i dag Abd ül-Hamid II.

Hamilton, Gösta Patrik.

[1883–1932] Svensk adelsman. Blev utslängd från Uppsala universitet efter att ha hetsat sina hundar till att döda en katt. Han dömdes för djurplågeri och kallades under resten av sitt liv för öknamnet "kattgreven". Händelsen inspirerade stumfilmen "Patrik äventyr" som kom 1915.

Jonason, Elsa.

[1889–1925] Svensk journalist och filmkritiker. Jonason var den första kvinnliga filmrecensenten på tidningen "Dagens Nyheter" och publicerade sina texter under signaturerna "Marfa" och "Dan".

Klinckowström, Axel.

[1867–1936] Svensk forskare, författare och friherre. Tjänstgjorde på Stockholms högskola som docent i zoologi och var även bakteriolog. Deltog i forskningsresor till Spetsbergen (1890) och Surinam (1891) men ägnade sig allt mer åt författande. Hans mest

kända verk är "Sägner och sånger" (1893), "Fornsånger" (1895) och "Olof Trätälja" (1908). Han var en av sin tids mest kända hundfantaster och tillskrivs citatet "Kommer kallad men ej strax, ty född till slav är ingen tax".

Nick Carter.

Den fiktive agenten Nick Carter dök upp i böcker redan i slutet av 1800-talet. I början av 1900-talet orsakade böckerna omfattande protester från kultureliten eftersom de ansågs som dålig litteratur som var skadlig för ungdomen. Man kallade Nick Carter-böckerna för både "kiosklitteratur" och "smutslitteratur". Det har skrivits 100-tals Nick Carter-böcker av dussintals olika anonyma författare. Nick Carter skildras ibland som hemlig agent och ibland som mästerdetektiv, allt beroende på vad som för tillfället är mest säljande.

Nimrod.

Grundläggare av Babel samt de babylonska och assyriska rikena som nämns av romerska historiker och i bibeln. När den här texten skrevs användes ordet som synonym till "ivrig jägare".

Nordling, Johan.

[1863–1938] Svensk journalist och författare. Började karriären som journalist på tidningen "Dagens Nyheter" och var senare redaktör på tidskrifterna "Idun" och "Kamraten". Hans mest kända bok är "Siljan, en bok om Sveriges hjärta" (1907).

Odysséen.

Den äldsta bevarade europeiska boken, troligen nedtecknad ca 700 f Kr. Både "Odysséen" och det samtida eposet "Iliaden"

tillskrivs författaren Homeros. Båda handlar om det långa kriget mellan de många grekiska staterna och det trojanska riket. "Odysseen" har fått namn efter huvudpersonen Odysseus.

Olof Trätälja.

En svensk kung som nämns i flera vikingalegender men som troligen inte existerat i verkligheten. Olof ska ha varit son till Ingjald Illråde och därmed en del av Ynglingaätten. Olof flyttade till det obebodda Värmland där han röjde mark och fick tillnamnet "Trätälja".

Don Quixote av La Mancha.

En rollfigur i romanen "Don Quixote" från 1605-1615 av författaren Miguel Cervantes. Boken skildrar en fattig adelsman som ger sig ut i världen med sin väpnare Sancho Panza för att visa sig så modig att han kan imponera på hans stora kärlek Aldonza.

Rabelais, François.

[1494–1553] Fransk munk, läkare och författare. Betraktas av många som den mest betydande franske författaren under renessansen. Är mest känd för verket "Den store Gargantuas förskräckliga leverne" (1532).

Regis, Julius.

[1889–1925] Svensk journalist och författare. Han är mest känd för sina deckare med journalisten Maurice Wallion i huvudrollen som brottsbekämpare. Den första detektivromanen om Wallion, "Blå spåret", publicerades 1916. Regis var en av landets första filmrecensenter och skrev bland annat den första faktaboken om svensk film, "Filmens roman" (1920).

Riverton, Stein.

[1884–1934] Pseudonym för den norske journalisten och författaren Sven Elvestad. Är framför allt känd för sina många deckare om den Oslo-baserade polisen (och senare privatdetektiven) Asbjörn Krag. Hans böcker såldes i rekordstora upplagor i både Norge och Sverige.

Rödgardist.

En medlem i en väpnad kommunistisk styrka. Rödgardister är mest kända från inbördeskriget i Finland och revolutionen i Ryssland.

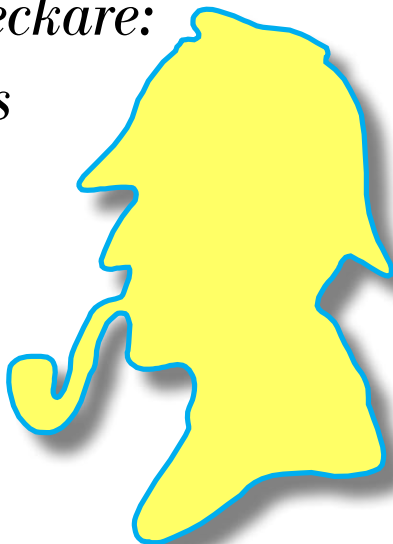
Stora Sällskapet.

En exklusiv herrklubb på Blasieholmen i centrala Stockholm. Den grundades av en samling affärs- och adelsmän år 1800 och bedriver fortfarande verksamhet. Dess mest kända medlem i dag är kung Carl XVI Gustaf.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carring*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se